

Sør-Trøndelag Sau og Geit

Trondheim, 05.06.2020

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/12866

Saksbehandler:
Kjell Vidar Seljevoll

Avslag på søknad om uttak av bjørn i Selbu og Tydal

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, avslår Miljødirektoratet søknad om skadefelling av brunbjørn i Selbu og Tydal kommuner.

Miljødirektoratet viser til søknad fra Sør-Trøndelag Sau og Geit datert 24. mars 2020, vårt foreløpige svar datert 1. april 2020. Og videre til søknad om uttak av bjørn fra Sør-Trøndelag Sau og Geit, datert 29. mai 2020. Vi ga vår tilbakemelding i saken der det blir gitt avslag på søknad om felling av bjørn 29. mai 2020. Vi viser også til henvendelse fra Sør-Trøndelag Sau og Geit 30. mai der det ble bedt om en ny vurdering av saken om uttak av bjørn i Tydal og Selbu.

Bakgrunn

Søknaden datert 29. mai er basert på meldinger om observasjoner av bjørnespor på to ulike steder i Selbu og Tydal kommuner. Det er ukjent om sporene som funnet er fra det samme individet, eller om det er spor fra to ulike bjørner. Sporene som ble registrert i Tydal var oppgitt å være ferskere enn sporene i Selbu. Det har ikke kommet inn meldinger om sporobservasjoner fra bjørn i disse områdene tidligere i 2020.

I henvendelse 30. mai 2020, påpeker Sør-Trøndelag Sau og Geit at det ikke er søkt om skadefellingstillatelse, men at det ønskes en tillatelse til forebyggende felling av bjørn på vårsnø.

Lovgrunnlaget

Lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift av 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets beslutning i saken.

Formålet i naturmangfoldloven (§ 1) lyder:

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for

menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 6. Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

Direktoratet legger til grunn at denne beslutningen blant annet bygger på kunnskap om bjørnens bestandssituasjon. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig, jf. naturmangfoldloven § 8.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, der følgende fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...) Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. (...)

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom. Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter. Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. (...)

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. Forskriften § 1 og § 6. (...).

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår

Direktoratet viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn ble etter behandling i St.meld. nr. 15 (2003-2004) satt til 15 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Etter Stortingets gjennomgang av rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), ble det bestemt at bestandsmålet for bjørn skulle endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn er fordelt på 4 av 8 forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 6 er det mål om 3 årlige yngling av bjørn. Det vises videre til rovviltforliket punkt 2.2.4 der det går fram at miljøforvaltningen, i de tilfeller lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, så langt det er mulig skal sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvote er gitt. Uttak i det som av rovviltneemndene er definert som prioriterte beiteområder i de enkelte områdene skal prioriteres. Det ble ikke åpnet for lisensfelling av bjørn i region 6 i 2019, og det er følgelig ingen gjenværende lisensfellingskvote for bjørn i regionen.

Om bestandssituasjonen for brunbjørn

Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Direktoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av brunbjørn er 1. april hvert år.

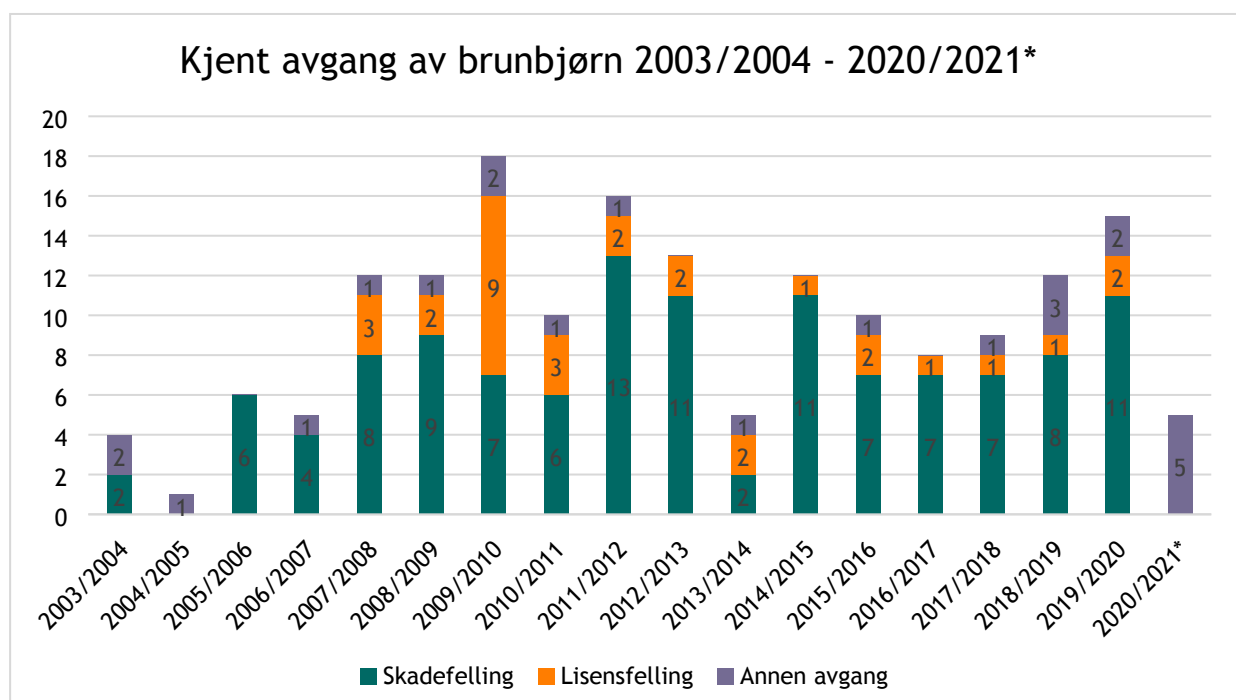
Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåka ved å analysere DNA fra innsamla ekskrement og hår. De analyserte prøvene med DNA gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordeling mellom hanner og binner. Bestandsmålet er gitt i antall på årlige ynglinger.

Overvåkningen benytter en metode som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange ungekull av bjørn som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen

på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2019 ble det estimert født 7 (7,0) ungekull i Norge (NINA Rapport 1808, 2020).

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 148 ulike brunbjørner i 2019, 57 binner og 91 hanner. Tallet på 148 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lyktes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. 34 individer ble påvist i region 6 i 2019. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområda kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2019 var totalt 15 bjørner (fig. 1.)

Figur 1: Kjente døde bjørneindivider i perioden 1. april til 31. mars i landet siste 17 år. *Foreløpige tall for 2020/2021 per 1. juni 2020.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling. Alle de fem dyrene som er registrert døde etter 1. april i år var bjørneunger.

Direktoratets vurdering

Sør-Trøndelag Sau og Geit har søkt om uttak av bjørn på vårsnø som et forebyggende tiltak og dette er presisert i henvendelse 30. mai. Uavhengig av hva som er intensjonen med en eventuell tillatelse til felling av fredet rovvilt, er Miljødirektoratets hjemmelsgrunnlag for å vurdere søknader om felling det samme.

Det er søkt om felling av bjørn innenfor Selbu og Tydal kommuner med bakgrunn i at det er gjort observasjon av spor etter bjørn på to steder, Stokktjernvegen i Selbu og Åsdalen i Tydal, 29. mai 2020. Og med henvisning til at det ble påvist skader av bjørn på sau i de to kommunene i 2019.

Brunbjørn er fredet etter lov 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfoldloven. Samtidig er det slik at brunbjørn kan volde skade på husdyr- og tamreinnæring. For blant annet å hindre skade på husdyr og tamrein kan rovvilt felles med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b). Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, jf. rovviltforskriften §§ 9 og 13, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling, jf. rovviltforskriften §§ 10, 11 og 13.

Forvaltningsplan for rovvilt i region 6 legger føringer for rovviltforvaltningen i regionen. Selbu og Tydal kommuner er i sin helhet utenfor forvaltningsområde for bjørn slik det er definert i forvaltningsplanen. Terskelen for å tillate felling av bjørn skal være lavere i disse områdene enn innenfor det definerte forvaltningsområdet.

Vi har vurderingen av saken vektlagt at det ikke er påvist bjørneskader på sau eller tamrein i de aktuelle kommunene inneværende år. I 2019 var det samlede antallet påviste skader av bjørn i Selbu og Tydal, 33 sau drept eller skadet av bjørn, og det er av Fylkesmannen i Trøndelag erstattet 149 og 20 sauer som drept av bjørn i henholdsvis Selbu og Tydal etter beitesesongen 2019.

I løpet av beitesesongene 2019 ble det skutt to bjørner på skadefelling tilknyttet konkrete skadesituasjoner i Selbu, 15. og 18. juli i 2019. Det ble også påvist noen skader av bjørn i Selbu (7) og Tydal (5) etter at de to bjørnene var felt, men storparten av de påviste skadene ble registrert i forbindelse med de felte bjørnene. Det ble i alt registrert 6 døde bjørner i Trøndelag i 2019; 1 ble påkjørt av jernbane og resten ble felt under skadefelling, hvorav en ble felt i april de øvrige fire (hvorav to i Selbu) ble felt i løpet av beitesesongen 2019. Utvikling og nåværende status for brunbjørn i forhold til vedtatt bestandsmål i region 6 og Norge er også vektlagt i vår vurdering.

Vedtak

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, avslår Miljødirektoratet søknad om skadefelling av brunbjørn i Selbu og Tydal kommuner.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Susanne Hanssen
fung. seksjonsleder

Kjell Vidar Seljevoll
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Fylkesmannen i Trøndelag / Trööndelagen fylhkenålma Klima- og miljødepartementet Landbruks- og matdepartementet Mattilsynet Rovviltnemnda i region 6	Postboks 2600 Postboks 8013 Dep Postboks 8007 Dep Postboks 383 c/o Fylkesmannen i Trøndelag, Postboks 2600	7734 0030 0030 2381 7734	Steinkjer OSLO OSLO Brumunddal STEINKJER
Selbu kommune Tydal kommune	Gjelbakken 15 Tydalsvegen 125	7580 7590	Selbu Tydal